SOSYAL BİLGİLER

6. SINIF

YAZILIYA HAZIRLIK

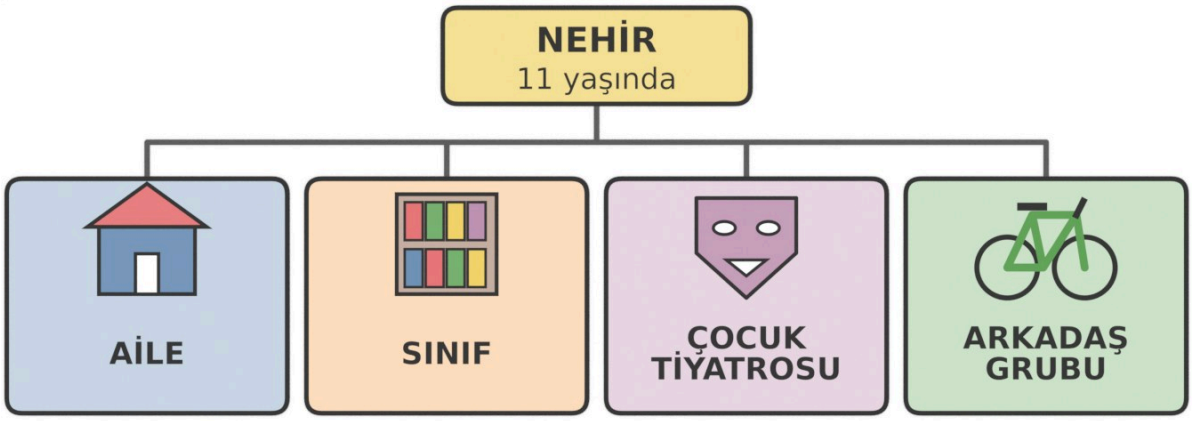
1. DÖNEM - 1. ORTAK YAZILI · SENARYO 4 · 2. SÜRÜM

TYMM 2026-2027

Hazırlayan: **Murat Altun**

Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır.

1. Nehir, 11 yaşında bir 6. sınıf öğrencisidir. Annesi, babası ve 16 yaşındaki ağabeyi Alp ile yaşar; akşamları sofrayı kaldırmak onun görevidir. Bu dönem sınıf kitaplığından sorumludur. Cumartesi günleri belediyenin çocuk tiyatrosunda provaya gider; yeni oyunda bir kaplumbağayı canlandıracaktır. Pazar sabahları mahalledeki arkadaşlarıyla bisiklet turuna çıkar ve turların rotasını çoğunlukla o planlar. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

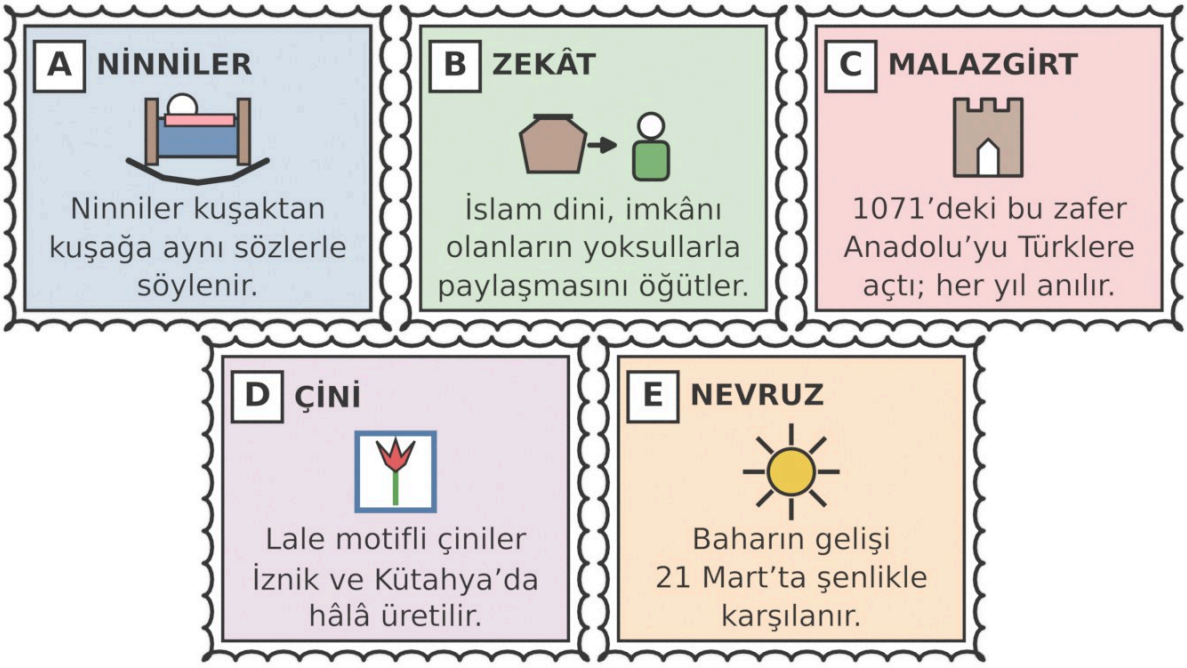

1.1. Görseldeki dört grubun her birinde Nehir'in üstlendiği bir rolü metne dayanarak yazınız. (8 puan)

1.2. Nehir'in rollerinden birini doğuştan (akrabalık bağıyla) kazanılan, birini ise sonradan (isteğiyle ya da çabasıyla) kazanılan rollere örnek olarak yazınız. (4 puan)

1.3. Nehir'in çocuk tiyatrosundaki rolünü, ailesinde doğuştan sahip olduğu bir rolle zaman içinde değişme bakımından karşılaştırınız. (3 puan)

2. 6/B sınıfının öğrencileri, Sosyal Bilgiler dersinde "Bizi Bir Arada Tutanlar" adlı bir pul serisi tasarlamıştır. Serideki beş pul aşağıda verilmiştir. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

2.1. A-E harfleriyle gösterilen pulların her biri, kültürel bağlarımızı oluşturan beş ögeden farklı birini tanıtmaktadır. Her pulun tanıttığı kültürel bağ ögesini yazınız. (5 puan)

2.2. Pullardan ikisini seçiniz. Seçtiğiniz her pulda tanıtılan kültürel ögenin insanları birbirine nasıl bağladığını günlük hayattan bir örnekle açıklayınız. (10 puan)

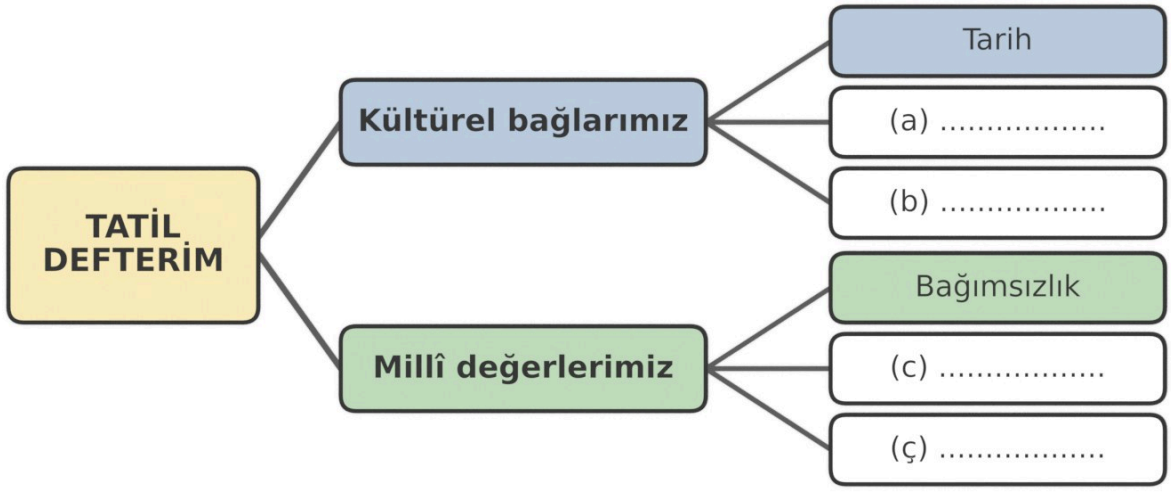
2.3. Seriye eklenecek son pulun üzerine yazılmak üzere, kültürel bağlarımızın ve millî değerlerimizin toplumsal birliğe etkisini anlatan kısa bir slogan yazınız. (5 puan)

3. Aşağıda Zehra'nın yaz tatili defterinden iki bölüm verilmiştir. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

Köy düğünü: Kuzenimin düğünü için babaannemin köyüne gittik. Düğünden önce köyün kadınları birlikte yufka açtı, erkekler düğün çadırını kurdu. Düğün akşamı davul zurna eşliğinde gençler ve yaşlılar hep birlikte halay çekti.

Kocatepe: Köyden dönerken Afyonkarahisar'daki Kocatepe'ye uğradık. Babam, Büyük Taarruz'un 26 Ağustos 1922'de buradan yönetildiğini anlattı. Anıtın önünde şehitlerimiz için dua ettik.

Zehra, defterinden yararlanarak aşağıdaki kavram haritasını hazırlamaktadır.

3.1. Defterdeki olaylardan yararlanarak kavram haritasında boş bırakılan (a), (b), (c) ve (ç) kutularını tamamlayınız. (4 puan)

3.2. Defterde anlatılan olaylardan ikisini seçiniz ve her birinin toplumsal birliğe katkısını açıklayınız. (6 puan)

3.3. Düğün hazırlıklarında köylülerin el birliğiyle çalışma geleneği zamanla unutulursa bunun toplumsal birliği nasıl etkileyeceğini yorumlayınız. (5 puan)

4. Bir ortaokulda teneffüslerden sonra lavabolarda açık unutulan musluklar dikkat çekmektedir. Okul meclisi üyeleri bir hafta boyunca her teneffüsün sonunda lavaboları dolaşmış, açık buldukları muslukları kapatıp saymıştır. Sonuçlar grafikte gösterilmiştir. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

Okul meclisi toplantısında iki grup şu görüşleri savunmuştur:

	1. grup	2. grup
Sorunun nedeni	Teneffüsler kısa olduğu için öğrenciler zile yetişmeye çalışırken musluğu kapatmayı unutuyor.	Muslukların çoğu eski ve sert; küçük öğrenciler musluğu tam kapatamıyor.
Çözüm önerisi	Her teneffüste lavabolarda sırayla bir nöbetçi öğrenci beklemeli.	Eski musluklar, kendiliğinden kapanan musluklarla değiştirilmeli.

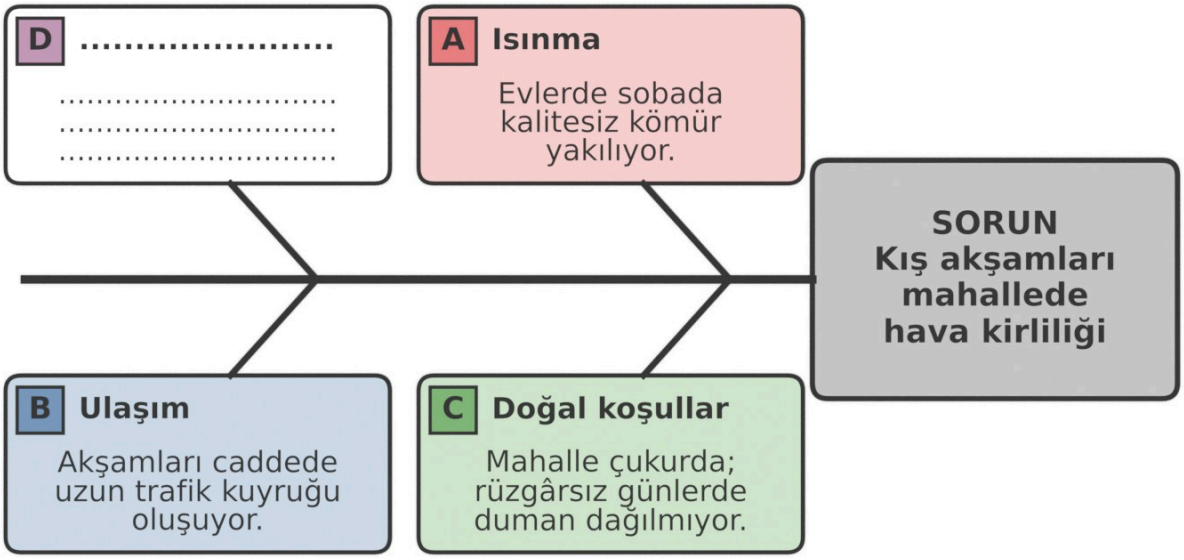
4.1. Grafikteki verilere göre okulda yaşanan toplumsal sorunun adını yazınız. Bir haftada açık unutulan toplam musluk sayısını işlemle bulunuz. (3 puan)

4.2. İki grubun sorunun nedenini açıklarken birbirinden hangi noktada ayrıldığını yazınız. (3 puan)

4.3. Önerilerden birini seçiniz. Seçtiğiniz öneri uygulanırsa sağlayacağı bir yararı ve doğurabileceği bir sakıncayı yazınız. (4 puan)

4.4. İki grubun görüşlerinden de yararlanarak bu sorun için uygulanabilir yeni bir çözüm önerisi geliştiriniz. Önerinizi bir gerekçeyle savununuz. (5 puan)

5. Ömer'in yaşadığı mahallede kış akşamları hava dumanlı olmakta, sokaklara is kokusu yayılmakta ve öksürük şikâyetleri artmaktadır. Mahalle muhtarlığında yapılan toplantıda öğrenciler sorunun nedenlerini aşağıdaki balık kılçığı diyagramında göstermiştir. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

Toplantıda sorunun çözümü için şu öneriler sunulmuştur:

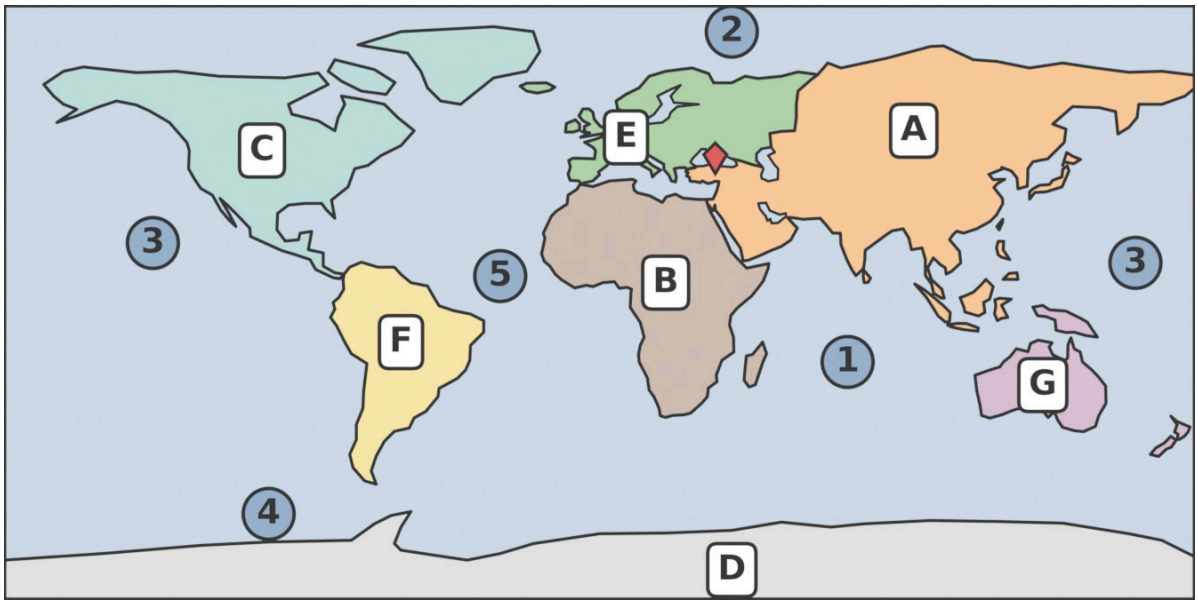
Kişi	Öneri
Muhtar	"Kalitesiz kömür satan yerler sık sık denetlenmeli."
Belediye görevlisi	"Mahalleye yeni otobüs seferleri konmalı; insanlar özel araç yerine otobüsü kullanmalı."
Öğrenci Ömer	"Okulda ve muhtarlıkta, sobanın doğru yakılması hakkında bilgilendirme toplantıları yapılmalı."

5.1. Diyagramdaki D bölümüne, hava kirliliğine yol açabilecek başka bir nedeni uygun bir başlıkla birlikte yazınız. (3 puan)

5.2. Toplantıda sunulan önerilerden ikisini seçiniz. Seçtiğiniz her öneriyi uygulanabilirlik (kolay ve hızlı hayata geçirilebilme) ve kalıcılık (sorunu uzun süre çözme) ölçütlerine göre değerlendiriniz. (6 puan)

5.3. Toplantıda öğrenciler adına söz aldığınızı düşününüz. En az iki görüşü birleştiren bir çözüm önerisi geliştiriniz ve bu öneriyi savunan kısa bir konuşma metni yazınız. (6 puan)

6. Bir belgesel kanalı, "Mavi Gezegen" adlı programında kıtaları ve okyanusları tanıtmak için aşağıdaki şematik haritayı kullanmıştır. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.) Haritada kıtalar A-G harfleriyle, okyanuslar 1-5 numaralarıyla gösterilmiş; ülkemizin yeri kırmızı bir işaretle belirtilmiştir. (Haritanın iki kenarında da görünen okyanus, iki yerde aynı numarayla gösterilmiştir.)

6.1. Haritada A-G harfleriyle gösterilen kıtaların adlarını yazınız. (7 puan)

6.2. Numaralarla gösterilen okyanuslardan D harfli kıtanın çevresini saran okyanusun ve Kuzey Kutbu'nu kaplayan okyanusun numaralarını ve adlarını yazınız. (4 puan)

6.3. F harfiyle gösterilen kıtanın göreceli konumunu çevresindeki iki okyanusa ve bir kıtaya göre yazınız. (4 puan)

6.4. Ülkemiz topraklarının hangi kıtalarda bulunduğunu Anadolu ve Trakya'yı belirterek yazınız. Ülkemizin kıtalara göre konumunun sağladığı bir üstünlüğü açıklayınız. (5 puan)

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE BECERİLER

SORU NO	ÖĞRENME ÇIKTISI	BECERİLER
1	SB.6.1.1. Dâhil olduğu grupların ve bu gruplardaki rollerinin zaman içerisinde değişebileceğine ilişkin çıkarım yapabilme	KB2.10. Çıkarım Yapma
2	SB.6.1.2. Kültürel bağlarımızın ve millî değerlerimizin toplumsal birliğe etkisini yorumlayabilme	KB2.14. Yorumlama
3	SB.6.1.2. Kültürel bağlarımızın ve millî değerlerimizin toplumsal birliğe etkisini yorumlayabilme	KB2.14. Yorumlama
4	SB.6.1.3. Toplumsal hayatta karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerilerini müzakere edebilme	SBAB5. Sosyal Katılım (SBAB5.4. Müzakere Etme)
5	SB.6.1.3. Toplumsal hayatta karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerilerini müzakere edebilme	SBAB5. Sosyal Katılım (SBAB5.4. Müzakere Etme)
6	SB.6.2.1. Ülkemizin, kıtaların ve okyanusların konum özelliklerini algılayabilme	SBAB7. Mekânsal Düşünme (SBAB7.1. Konum Algılama), SBAB10. Harita (SBAB10.1. Harita Okuma)

PUANLAMA TABLOSU						
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**TOPLAM**
15	*20*	*15*	*15*	*15*	*20*	***100***

Bu sınav, 2026-2027 eğitim öğretim yılı 1. dönem konu-soru dağılım tablosundaki 1. ortak yazılı **Senaryo 4** dağılımına göre, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 6. sınıf öğretim programı esas alınarak hazırlanmıştır. Bu kâğıt, aynı senaryonun 2. sürümüdür: öğrenme çıktıları, soru sayısı ve puanlar 1. sürümle aynı, sorular farklıdır. Hazırlayan: Murat Altun. Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının resmî yayını değildir; görseller Blender ile oluşturulmuştur.

ÇÖZÜMLER

1. Doğru cevap:

- 1.1 **(8 puan)**: Her grup için doğru yazılan bir rol 2 puandır; dört grup için toplam 8 puan verilir. Aile: kız evlat (çocuk, kız çocuk), kardeş (kız kardeş); sınıf: öğrenci, kitaplık sorumlusu, sınıf arkadaşı; çocuk tiyatrosu: oyuncu (çocuk oyuncu, topluluk üyesi); arkadaş grubu: arkadaş, planlayıcı (tur rotasını planlayan, tur lideri). Tiyatro için yalnızca canlandırdığı karakter ("kaplumbağa") yazılırsa o gruptan 1 puan verilir. Rolün yazıldığı grup yanlışsa (ör. sınıf için "oyuncu") o gruba puan verilmez.
- 1.2 **(4 puan)**: Doğuştan ya da akrabalık bağıyla kazanılan rol: kız evlat (çocuk) veya kardeş **(2 puan)**. Sonradan isteğiyle ya da çabasıyla kazanılan rol: tiyatro oyuncusu, kitaplık sorumlusu, öğrenci veya bisiklet turlarının planlayıcısı **(2 puan)**.
- 1.3 **(3 puan)**: Tiyatrodaki rolün değişebileceğini ya da sona erebileceğini belirtme: Nehir her yeni oyunda başka bir karakteri canlandırır, kendi isteğiyle katıldığı topluluktan ayrılabilir, büyüyünce çocuk tiyatrosundan ayrılır **(1 puan)**. Ailedeki rolün (kız evlat ya da kardeş) akrabalık bağına dayandığı için hayat boyu süreceğini belirtme **(1 puan)**. Bu rol sürse de Nehir büyüdükçe roldeki sorumluluklarının değişeceğini belirtme; ör. bugün sofrayı kaldırırken ileride anne babasının bakımına yardım etmesi, ağabeyiyle birbirine destek olması **(1 puan)**.

Örnek doğru cevap:

1.1. Ailede kız evlattır. Sınıfta kitaplık sorumlusudur. Çocuk tiyatrosunda oyuncudur. Arkadaş grubunda bisiklet turlarını planlayan kişidir.

1.2. Kardeşlik, akrabalık bağıyla doğuştan kazandığı bir roldür. Tiyatro oyunculuğu ise kendi isteğiyle topluluğa katılarak sonradan kazandığı bir roldür.

1.3. Nehir'in tiyatrodaki rolü kısa sürede değişebilir; yeni oyunda kaplumbağayı canlandırır, sonraki oyunda başka bir karakteri oynar, büyüyünce de çocuk tiyatrosundan ayrılır. Kız evlat rolü ise anne babasıyla arasındaki akrabalık bağı nedeniyle hayat boyu sürer. Ancak bu roldeki sorumlulukları değişir; bugün sofrayı kaldırırken ileride yaşlanan anne babasının bakımına yardım edebilir.

Yanlış cevap: Rol yerine grup adı yazmak (ör. "aile", "tiyatro"); metinde dayanağı olmayan roller yazmak (ör. "sınıf başkanı", "yönetmen"); kardeşliği sonradan kazanılan, tiyatro oyunculuğunu doğuştan kazanılan rol olarak göstermek; "İki rol de hiç değişmez." ya da "İki rol de yakında sona erer." demek ilgili bölümden puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

2. Doğru cevap:

- 2.1 **(5 puan)**: Her doğru öge 1 puandır: A dil (ninniler), B din (İslam'ın zekât ve sadaka anlayışı), C tarih (Malazgirt Zaferi), D sanat (geleneksel Türk sanatlarından çini), E gelenek-görenek (Nevruz). Gelenek-görenek için "örf ve âdet", dil için "Türkçe" ya da "ortak dil" yazılması da kabul edilir.
- 2.2 **(10 puan)**: Seçilen her pul 5 puandır. Kültürel ögenin insanları nasıl bir araya getirdiğini ya da hangi ortak duyguyu güçlendirdiğini doğru açıklama **(3 puan)**, açıklamayı günlük hayattan ya da puldaki bilgiden bir örnekle destekleme **(2 puan)**. Kabul edilen açıklamalar: Dil: ortak dil insanların anlaşmasını sağlar; ninniler, türküler ve masallar aynı sözlerle kuşaktan kuşağa aktarıldığı için büyüklerle küçükler arasında ortak bir hafıza ve sevgi bağı oluşturur. Din: İslam'ın paylaşmayı öğütleyen zekât ve sadaka anlayışı varlıklı ile yoksul arasındaki farkı azaltır; yardımlaşmayı, kardeşlik ve güven duygusunu güçlendirir. Tarih: Malazgirt Zaferi gibi ortak tarihî olayları birlikte anmak ortak geçmiş ve vatan bilinci oluşturur, insanları aynı duyguda birleştirir. Sanat: çini gibi geleneksel sanatlar milletin ortak zevkini ve değerlerini yansıtır, kuşaktan kuşağa aktarılarak geçmişle bugün arasında köprü kurar ve bu sanatlarla uğraşan farklı insanları bir araya getirir. Gelenek-görenek: Nevruz gibi şenliklerde insanlar bir araya gelir, birlikte eğlenir; dostluk ve birlik duygusu güçlenir.
- 2.3 **(5 puan)**: Sloganda kültürel bağlardan ya da millî değerlerden en az birinin yer alması **(2 puan)**, bunun birlik ve beraberliğe etkisinin ifade edilmesi **(2 puan)**, sloganın kısa, anlaşılır ve özgün olması **(1 puan)**. Birlik vurgusu taşımayan sloganlar (ör. "Ninnilerimizi unutmayalım.") birlik ve beraberlik ölçütünden puan alamaz.

Örnek doğru cevap:

2.1. A: dil, B: din, C: tarih, D: sanat, E: gelenek-görenek.

2.2. B pulu (din): İslam dini, imkânı olanların ihtiyaç sahipleriyle paylaşmasını öğütler. Örneğin mahallemizde Ramazan ayında varlıklı aileler zekâtlarını ihtiyacı olan komşularına verir. Bu paylaşım insanlar arasındaki kırgınlıkları azaltır, kardeşlik ve güven duygusunu güçlendirir. E pulu (gelenek-görenek): Nevruz'da insanlar parklarda ve meydanlarda bir araya gelip baharın gelişini birlikte kutlar. Birlikte eğlenmek komşuları ve farklı yaşlardan insanları kaynaştırır, birlik duygusunu artırır.

2.3. "Dilimiz bir, tarihimiz bir; paylaştıkça büyür birliğimiz!"

Yanlış cevap: Bir ögeyi iki pulda kullanmak ya da pullara yanlış öge yazmak (ör. çini pulu için "tarih", Nevruz pulu için "din"); öge yerine değer ya da konu adı yazmak (ör. "yardımlaşma", "bayram") ilgili puldan puan almaz. Toplumsal birliğe etkiyi açıklamadan yalnızca puldaki bilgiyi tekrar etmek ve birlik ve beraberlikle ilgisi olmayan slogan yazmak ilgili ölçütlerden puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

3. Doğru cevap:

- 3.1 **(4 puan)**: Her doğru kavram 1 puandır. (a) ve (b): tarih dışındaki kültürel bağlarımızdan ikisi: gelenek-görenek (düğün hazırlığında el birliği, düğün, halay), sanat (halk oyunları, davul zurna), din (şehitler için dua). (c) ve (ç): bağımsızlık dışındaki millî değerlerden ikisi: yardımlaşma (düğün hazırlığında el birliği), dayanışma, vatanseverlik (vatan sevgisi), saygı, sevgi, aile birliğine önem verme, millet sevgisi. Aynı kavram iki kutuya yazılırsa bir kez puan verilir. Yardımlaşma ile dayanışma ayrı kavram sayılır.
- 3.2 **(6 puan)**: Açıklanan her olay 3 puandır. Olayın doğru seçilmesi **(1 puan)** ve toplumsal birliğe katkısının açıklanması **(2 puan)**. Kabul edilen açıklamalar: Düğün hazırlığında el birliği yapılması yardımlaşmayı ve komşuluk bağlarını güçlendirir, düğün sahibi aile yalnız kalmaz. Gençlerin ve yaşlıların birlikte halay çekmesi kuşakları bir araya getirir, ortak sevinç birlik duygusunu artırır. Kocatepe'yi ziyaret edip şehitleri anmak ortak tarih bilincini ve vatanseverliği güçlendirir; bağımsızlığımızın birlikte kazanıldığını hatırlatır.
- 3.3 **(5 puan)**: Geleneğin unutulmasının insanlar arasındaki bağları zayıflatacağını belirtme **(2 puan)**; bunun sonucunu örnekle açıklama: düğün gibi büyük işler tek bir ailenin omzuna kalır, komşular birbirinden uzaklaşır, yardımlaşma ve güven azalır, insanlar zor zamanlarda yalnız kalır **(2 puan)**; geleneklerin kuşaktan kuşağa aktarılmasının toplumsal birlik için önemini vurgulama **(1 puan)**.

Örnek doğru cevap:

3.1. (a) Gelenek-görenek, (b) Sanat, (c) Yardımlaşma, (ç) Vatanseverlik.

3.2. Düğünden önce köyün kadınları birlikte yufka açmış, erkekler çadırı birlikte kurmuştur. Bu el birliği köydeki insanların birbirine güvenini ve yardımlaşmasını artırır. Kocatepe'de şehitlerimiz için dua edilmiştir. Bu ziyaret Büyük Taarruz'u ve bağımsızlığımız için verilen mücadeleyi hatırlatarak vatanseverlik duygusunu güçlendirir.

3.3. El birliğiyle çalışma geleneği unutulursa düğün gibi büyük işler tek bir ailenin omzuna kalır. Komşular birbirinin sevincine ve zorluğuna ortak olmaz, aralarındaki bağlar zayıflar. Gelenek yeni kuşaklara aktarılmadığı için zamanla yardımlaşma ve birlik duygusu azalır.

Yanlış cevap: Boş kutulara kültürel bağ ya da değer yerine kişi, yer veya nesne adı yazmak (ör. "kuzen", "Kocatepe", "yufka"); (a) ve (b) kutularına haritada verilen "Tarih" kavramını, (c) ve (ç) kutularına "Bağımsızlık" kavramını yeniden yazmak; olayları yalnızca tekrar edip birliğe katkısını açıklamamak; geleneğin unutulmasının toplumsal birliği güçlendireceğini söylemek ilgili bölümden puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

4. Doğru cevap:

- 4.1 **(3 puan)**: Sorunun adı: su israfı **(1 puan)**. "İsraf" ve "suyun boşa akması" da kabul edilir. Toplam: 18 + 12 + 15 + 9 + 14 = 68 musluk (2 puan; işlem doğru kurulup toplama hatası yapılırsa 1 puan).
- 4.2 **(3 puan)**: 1. grubun sorunun nedenini öğrencilerin davranışına (acele etmeleri, dikkatsizlik, teneffüsün kısa olması), 2. grubun ise muslukların eski ve sert olmasına, yani okulun araç gerecine bağladığını belirtme. Fark tam ve doğru yazılırsa 3 puan, yalnızca bir grubun görüşü doğru açıklanırsa 1 puan verilir.
- 4.3 **(4 puan)**: Seçilen önerinin bir yararı **(2 puan)** ve bir sakıncası **(2 puan)**. Nöbetçi öğrenci için yarar: masrafsız olması ve hemen uygulanabilmesi, öğrencilerde sorumluluk bilinci oluşturması; sakınca: nöbetçi öğrencinin teneffüsünü kullanamaması, her lavaboda sürekli nöbet tutmanın zor olması, sert muslukların tam kapanmama sorununu çözmemesi. Kendiliğinden kapanan musluk için yarar: kalıcı olması, hem unutma hem de tam kapatamama sorununu ortadan kaldırması; sakınca: maliyetli olması, satın alma ve takma işinin zaman alması, arızalanabilmesi, öğrencilerin su tasarrufu bilincini geliştirmemesi.
- 4.4 **(5 puan)**: Önerinin iki grubun görüşünü birlikte dikkate alması **(2 puan)**, uygulanabilir ve sürdürülebilir olması **(1 puan)**, öneriyi destekleyen mantıklı bir gerekçe yazılması **(2 puan)**. Örnek öneriler: en çok kullanılan lavabolardaki musluklar okul aile birliğinin desteğiyle kendiliğinden kapanan musluklarla değiştirilsin, diğer lavabolar için her sınıftan haftalık bir "su elçisi" seçilsin; lavabolara "Musluğu kapattın mı?" uyarıları asılsın ve okul meclisi her hafta açık bulunan musluk sayısını panoda duyursun.

Örnek doğru cevap:

4.1. Okulda su israfı sorunu vardır. Bir haftada 18 + 12 + 15 + 9 + 14 = 68 musluk açık unutulmuştur.

4.2. 1. grup sorunun nedenini öğrencilerin acele edip musluğu kapatmayı unutmasına bağlamaktadır. 2. grup ise sorunun nedenini muslukların eski ve sert olmasına, yani araç gerece bağlamaktadır.

4.3. Kendiliğinden kapanan musluklar takılırsa musluk açık kalmaz; bu, sorunu kalıcı olarak çözer. Ancak yeni musluklar pahalıdır ve öğrencilere suyu tasarruflu kullanma alışkanlığı kazandırmaz.

4.4. Okul aile birliğinin desteğiyle önce en kalabalık lavabolardaki eski musluklar kendiliğinden kapanan musluklarla değiştirilmelidir. Diğer lavabolar için her hafta her sınıftan bir "su elçisi" seçilmeli ve elçiler teneffüs sonunda lavaboları kontrol etmelidir. Bu öneri iki grubun görüşünü birleştirir: Hem eski musluklar değiştirilmiş olur hem de öğrenciler su tasarrufu konusunda bilinçlenir. Görev her hafta değiştiği için kimsenin teneffüsü elinden alınmaz ve uygulama yıl boyunca sürdürülebilir.

Yanlış cevap: Toplamı grafikteki değerleri toplamadan yazmak ya da tek bir günün değerini toplam olarak vermek; iki grubun görüşünü aynı kabul etmek; yarar ve sakınca yerine yalnızca öneriyi tekrar etmek; "Lavabolar kilitlensin." gibi öğrencilerin temizlik ihtiyacını göz ardı eden, uygulanabilir olmayan öneriler yazmak ilgili bölümden puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

5. Doğru cevap:

- 5.1 **(3 puan)**: Diyagramdaki A, B ve C bölümlerinden farklı, soruna yol açabilecek bir neden yazma **(2 puan)** ve bu nedene uygun bir başlık verme **(1 puan)**. Örnekler: "Bilgi eksikliği: Sobalar yanlış yakılıyor."; "Yeşil alan: Mahallede ağaç ve park az."; "Bakım: Bacalar ve sobalar düzenli temizletilmiyor."; "Atık yakma: Bazı kişiler sobada çöp ve plastik yakıyor."; "Yalıtım: Evler yalıtımsız olduğu için çok yakıt yakılıyor."; "Sanayi: Yakındaki fabrikaların bacalarından duman çıkıyor."
- 5.2 **(6 puan)**: Değerlendirilen her öneri 3 puandır: uygulanabilirlik yönünden gerekçeli değerlendirme **(1 puan)**, kalıcılık yönünden gerekçeli değerlendirme **(2 puan)**. Kabul edilen değerlendirmeler: Denetim: belediye ekiplerinin düzenli çalışmasını gerektirdiği için uygulaması emek ister; kalitesiz kömür satışı durursa duman uzun süre azalır, ancak denetim gevşerse sorun geri dönebilir. Otobüs seferi: belediye kısa sürede uygulayabilir ama masraflıdır; insanlar alışkanlıklarını değiştirirse kalıcı olur, ancak dumanın asıl kaynağı ısınma olduğu için sorunu tek başına çözmez. Bilgilendirme: az masrafla ve kolayca yapılabilir; sobayı doğru yakma alışkanlığı kazanılırsa duman uzun süre azalır, ancak kalitesiz kömür kullanılmaya devam ederse etkisi sınırlı kalır.
- 5.3 **(6 puan)**: En az iki farklı görüşü birleştiren bir öneri **(2 puan)**; önerinin uygulanabilir ve kalıcı olması **(2 puan)**; öneriyi gerekçeleriyle savunma, ör. önerinin farklı tarafların kaygılarını karşıladığını ve herkese yarar sağlayacağını belirtme **(2 puan)**. Konuşma metninin bir hitapla başlaması beklenir ancak puanlamada içerik esas alınır.

Örnek doğru cevap:

5.1. Bilgi eksikliği: Mahallede birçok kişi sobayı doğru yakmayı bilmiyor.

5.2. Bilgilendirme toplantıları az masrafla ve kolayca yapılabilir; muhtarlık ve okul birkaç hafta içinde düzenleyebilir. Sobayı doğru yakmayı öğrenen aileler bu alışkanlığı yıllarca sürdürür, bu yüzden kalıcıdır; ancak kalitesiz kömür yakılmaya devam ederse duman tam olarak bitmez. Kömür denetimi ise belediye ekiplerinin her kış düzenli çalışmasını gerektirdiği için uygulaması daha zordur. Denetim sürdükçe kalitesiz kömür satılamaz ve duman uzun süre azalır, fakat denetim gevşerse sorun yeniden başlar.

5.3. Sayın Muhtarım, değerli mahalle sakinleri; temiz hava hepimizin hakkıdır. Önerimiz şudur: Belediye kalitesiz kömür satan yerleri her kış düzenli olarak denetlesin. Biz öğrenciler de okulda ve muhtarlıkta, sobanın doğru yakılması hakkında hazırladığımız broşürleri komşularımıza dağıtalım. Bu öneri iki görüşü birleştirir: Denetim kötü kömürün mahalleye girmesini engeller, bilgilendirme ise iyi kömürün bile doğru yakılmasını sağlar. Böylece hem sağlığımız korunur hem de mahallemizin havası kalıcı olarak temizlenir.

Yanlış cevap: D bölümüne A, B ya da C bölümündeki nedeni tekrar yazmak ya da soruna yol açmayan bir neden yazmak (ör. "Okulların kışın açık olması"); önerileri gerekçe göstermeden "iyi" ya da "kötü" diye nitelemek ilgili bölümden puan almaz. 5.3'te yalnızca tek bir görüşü savunup diğerlerini dikkate almayan cevaplar görüşleri birleştirme ölçütünden puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

6. Doğru cevap:

- 6.1 **(7 puan)**: Her doğru kıta adı 1 puandır: A Asya, B Afrika, C Kuzey Amerika, D Antarktika, E Avrupa, F Güney Amerika, G Okyanusya. C ve F için yalnızca "Amerika" yazılırsa bu iki kıtanın toplamından 1 puan verilir. G için "Avustralya" yazılması da kabul edilir.
- 6.2 **(4 puan)**: D'yi (Antarktika'yı) çevreleyen okyanus: 4, Güney Okyanus (Antarktika Okyanusu, Güney Buz Denizi) **(2 puan)**. Kuzey Kutbu'nu kaplayan okyanus: 2, Kuzey Okyanusu (Arktik Okyanusu, Kuzey Buz Denizi) **(2 puan)**. Numara doğru, ad yanlışsa ya da ad doğru, numara yanlışsa ilgili bölümden 1 puan verilir.
- 6.3 **(4 puan)**: Güney Amerika'nın Büyük Okyanus'un (3) doğusunda **(1 puan)**, Atlas Okyanusu'nun (5) batısında **(1 puan)**, Kuzey Amerika'nın güneyinde **(2 puan)** yer aldığını yazma. Okyanuslardan biri için "Güney Okyanus'un kuzeyinde", kıta için Kuzey Amerika yerine "Antarktika'nın kuzeyinde" yazılması da kabul edilir. Adlar yerine haritadaki numara ve harflerin doğru kullanılması da kabul edilir.
- 6.4 **(5 puan)**: Anadolu'nun Asya'da, Trakya'nın Avrupa'da bulunduğunu yazma (3 puan; iki kıtayı doğru yazıp yarımadalarla eşleştirmeyen cevaplar 2 puan, yalnızca bir kıtayı doğru eşleştiren cevaplar 1 puan alır). Bu konumun bir üstünlüğünü açıklama **(2 puan)**: Asya ile Avrupa arasında köprü görevi görmesi; önemli kara, deniz ve demir yollarının ülkemizden geçmesi ve ticaretin gelişmesi; Afrika'ya da yakın olduğu için üç kıta arasında bağlantı noktası olması; farklı kültürlerle etkileşim içinde olması.

Örnek doğru cevap:

6.1. A Asya, B Afrika, C Kuzey Amerika, D Antarktika, E Avrupa, F Güney Amerika, G Okyanusya.

6.2. D harfli kıtayı (Antarktika'yı) çevreleyen okyanus 4 numaralı Güney Okyanus'tur. Kuzey Kutbu'nu kaplayan okyanus 2 numaralı Kuzey Okyanusu'dur.

6.3. Güney Amerika; Büyük Okyanus'un doğusunda, Atlas Okyanusu'nun batısında ve Kuzey Amerika'nın güneyinde yer alır.

6.4. Ülkemizin Anadolu toprakları Asya'da, Trakya toprakları Avrupa'dadır. Bu sayede ülkemiz Asya ile Avrupa arasında köprü görevi görür; iki kıta arasındaki kara ve demir yolu ticareti ülkemiz üzerinden yapılır.

Yanlış cevap: Kıta adı yerine ülke adı yazmak (ör. B için "Mısır", G için "Yeni Zelanda") ilgili kıtadan puan almaz. D harfli kıtayı çevreleyen okyanus olarak Hint Okyanusu'nu, Kuzey Kutbu'ndaki okyanus olarak Atlas Okyanusu'nu yazmak; Güney Amerika'yı "Atlas Okyanusu'nun doğusunda" göstermek; Anadolu'yu Avrupa'da, Trakya'yı Asya'da göstermek ilgili bölümden puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.